

Oversikt over årsakskravet i trygderett og erstatningsrett – «hjelp for tanken»

Rettsområde Tema		Trygderett		Erstatningsrett		
		Alminnelige regler	Yrresskaderegler (yrkesskadefordeler)	Alminnelig erstatningsrett	Spesiell erstatningsrett (yrkesskadeforsikring)	
Materielle årsaksregler	Årsakskrav i godkjenningsomgang	Arbeidsulykke	–	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (ftrl. § 13-3, tolket i lys av rettspraksis (f.eks. <i>Pseudoran</i> (LA-2007-182425), trygderettspraksis som f.eks. TRR 2004/2525, NOU 2004 nr. 3: s. 225, rundskriv mv.). Se til illustrasjon <i>Skredulykke i Vassdalen</i> (TRR 2004/2525)	Betingelseslæren og sårbarhetsprinsippet er generelle hovedregler om årsakssammenheng, som avgrenses av uvesentlighetslæren, adekvanslæren og prinsippet om tidsavgrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspill mellom Høyesterett og rettsvitenskap. Særregler som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter skl. § 3-4 og for visse flerskadetilfeller	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Schizofreni</i> (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41 og 65). MEN: Begrenset adgang til å begrense ansvaret ut etter prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng, jf. <i>Passiv røyk I</i> (Rt. 2000 s. 1614). Særregler som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter Standardforskriften § 6-3 og for visse flerskadetilfeller
		Yrkessykdom	–	Presumsjonsregel i ftrl. § 13-4, presisert i bl.a. <i>Lund</i> (Rt. 2005 s. 495), <i>Otterengen</i> (Rt. 2012 s. 929) og <i>Kvikksølv</i> (Rt. 2013 s. 1642)	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriterier slik som «nødvendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsaksleddet (= årsaksledd 2).	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. Høyesteretts presisering i <i>Schizofreni</i> (Rt 2007 s. 172, avsnitt 41 sammenholdt med avsnitt 65)
	Årsakskrav i utmålingsomgang	Tapt livsutfoldelse (ménerstatning)	–	Ftrl. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2229	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tapsleddet, sml. selve argumentasjonsmåten i <i>Dykker</i> (Rt. 2003 s. 338), selv om lemping etter skl. § 5-2 er det primære avgrensingsinstrumentet her, sml. presiseringen i <i>KILE</i> (Rt. 2005 s. 65)	Glidende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng i tilfeller hvor skadelidte uavhengig av ansvarshendelsen vill fått en unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Stokke</i> (Rt. 1999 s. 1473)
		Stønad ved yrkesskade (legehjelp, tannlegehjelp mv.)	–	Ftrl. § 5-25: Tradisjonell hovedårsakslære, jf. <i>Eide</i> (Rt. 2006 s. 735)		
		Sykepenger	Ftrl. § 8-4: Hovedårsakslære	Ftrl. § 8-55: Unntak fra vilkåret om opptjeningstid i ftrl. § 8-2: Årsaksspørsmål aktualiseres sjelden; spor av betingelseslæretankegang, f.eks. TRR 2003/4337		
		Arbeidsavklaringspenger	Ftrl. § 11-5: Vesentlighetslære	(Ftrl. § 11-26: Utmålingsregel)		
		Uførepensjon	Ftrl. § 12-6: Hovedårsakslære	Ftrl. § 12-18: Skjerpet hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praksisomlegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 1334)/revidert rundskriv (ikke «tuen og lasset»)		
	Følgeskader mv.	Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor	Trygderettspraksis og juridisk teori: Hovedårsakslære, med analogi til <i>Lund</i> (Rt. 2005 s. 495)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og uvesentlighetslæren – som kan gli over i hverandre, sml. bl.a. <i>Ranheim-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337, på s. 342 – kommer ofte mer markert inn ifht følgeskader.		
	Bevisregler	Beviskrav (sannsynlighetskrav)	Hovedregel: Overvektsprinsippet Unntak: Sykepenger, se <i>Psykisk ubalanse</i> (HR-2018-2344-A). I tillegg gjelder skjerpet beviskrav ved påstand om uførhet grunnet problemer på arbeidsplassen, se praksis fra ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden, f.eks. AN 15/2009		Hovedregel: Overvektsprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schizofreni</i> (Rt. 2007 s. 172) Unntak: Finnes særskilte bevisregler, se f.eks. yrkesskadeforsikringsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpet beviskrav, sml. bl.a. <i>Sønneland</i> (Rt. 2012 s. 1864). Se også voerstl. § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpet beviskrav.	
		Fri bevisvurdering	Ja: Trygderettsloven 16. desember 1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd		Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Lie</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370).	
Bevisbyrde		Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkert unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. ftrl. § 13-4 (2), d) Mulig unntak: Tilfeller der der forvaltningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, sml. Øie 1994. Sml. <i>Heim-Dahl</i> (Rt. 2009 s. 920)		Hovedregel: Skadelidte har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Nesse</i> (Rt. 1997 s. 883, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Stokke</i> (Rt. 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Ask</i> (Rt. 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 annet ledd + ulovfestede prinsipper		